

Pirineisme, PyrenMuseu i Pyrenades

Manel Rocher i
González, organitzador
de les Pyrenades i
cofundador del Refugi
Rosta-Pyrenmuseum a
Salardú

El Refugi Rosta és un dels primers hostals del Vall d'Aran i el més antic en funcionament. Existeixen referències documentades de la seva activitat des de mitjan s. XIX; però els seus inicis com a *posada* bé podrien ser anteriors considerant la situació estratègica de Salardú i alguns elements arquitectònics de l'edifici, datats al segle XVII i XVIII. Actualment és un referent i representa un estil d'hostaleria en el qual hem recuperat l'anterior i tradicional concepte de l'hospitalitat amb la nostra gestió familiar des de 1979. La creació del PyrenMuseu és un salt qualitatiu de gran importància.

Regentem el Refugi Rosta des de 1979 i en aquestes tres dècades el turisme ha evolucionat molt per diferents factors:

- Les comunicacions: per arribar a la Vall d'Aran des de Barcelona ara es triga la meitat de temps que el 1980.

- La població i el nivell adquisitiu: molta més gent disposa de pressupost per anar de vacances, bé sigui una setmana a l'hivern o a l'estiu, o un cap de setmana durant tot l'any.

- Els hàbits dels viatgers també han sofert grans canvis; ara, per exemple, tendeixen a fer estades més curtes.

- L'educació dels turistes també ha evolucionat i en l'actualitat són més coneixedors de l'entorn i inquirts en qüestions ambientals i patrimonials.

Amb l'efecte de la construcció, la vall ha crescut massa en habitatges de segona residència i grans hotels, i això implica una atomització dels clients, que en èpoques de mitjana aflluència –com ho són les temporades actuals– complica molt la gestió dels establiments.

Glaciér: Maladretes i Pic Aneto. 1873
Fotografia Maxime Gourdon. Col·lecció PyrenMuseu

Maurice Gourdon, Eugène Trutat i guies al Pic Posets. 1875
Fotografia Maurice Gourdon.
Col·lecció PyrenMuseu

El rey Alfonso XIII a la porta del Refugi Rosta. 1924
Fotografia Ms. Llibet.

Refugi Rosta. 2010
Fotografia Manel Rocher Col·lecció PyrenMuseu

Aquests i uns altres són capítols que han sofert un gran canvi els últims tres decennis i que han influït en aquesta evolució del turisme a la Vall d'Aran. Us en poso un exemple: fa trenta anys, l'agost de 1980, quan just havíem obert el Refugi Rosta amb la nostra actual direcció. Podia haver-hi una o dues habitacions ocupades. No teníem cap reserva però a les nits havíem de penjar el rètol de *complet*. El dia següent, es buidava al matí; però a la nit es tornava a omplir de la gent que circulava per la vall. Avui en dia, a l'agost, si no és per les reserves prèvies, es pot arribar a l'extrem de llogar una sola habitació per setmana amb viatgers *passants*.

El turisme ha canviat molt i és necessari renovar, innovar i adequar-se als nous canvis per mantenir-se viu. La idea de crear el PyrenMuseu sorgeix de la nostra passió pels Pirineus i per la necessitat de renovar unes instal·lacions antigues i, en certa mesura, obsoletes. Quin futur té avui en dia un hostel, antic i vetust amb el bany compartit enfront de la competitivitat de les modernes instal·lacions hoteleres de la Vall d'Aran? La qüestió és que aquest hostel és el nostre mitjà de vida i calia renovar-lo. Però és clar que en aquestes condicions no és factible invertir esforç i diners sense un *plus* pel mig. El nostre és un clar exemple de l'anomenat *valor afegit*. Solament tenia sentit plantejar-se una inversió si era possible poder enfocar el Refugi Rosta a d'altres facetes o segments de mercat i a més era imprescindible trobar *un relat*. En cas contrari no s'albiraven garanties de subsistència i el panorama apareixia ombrívol.

La idea de fer un museu no neix d'un dia per a un altre. Encara que sí prové del que jo denomino *pluja fina*. Una sèrie d'informacions, dades, investigacions, impressions, suggeriments, intuïcions, realitats, etc. que finalment fan que un dia s'encengui una espurna i... sí!

Un museu, hem de fer un museu! El museu del pirineisme!

Motius: recuperar un llegat, fidelitzar la nostra clientela i obrir-nos a altres mercats.

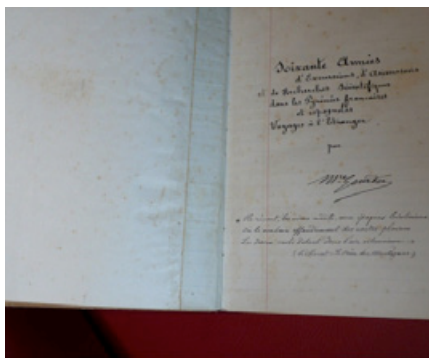
El nostre és un cercle perfecte. Ideal. Gairebé de manual:

Tenim **l'entorn [1]**: la Vall d'Aran, una meravella de la natura. A la fi del segle XIX, Salardú ja figura en les guies turístiques com a destinació recomanada. Als anys vint ja se la denominava la Suïssa espanyola.

I dins de la vall estem a Salardú, Naut Aran: portal d'accés al Parc Nacional de Sant Maurici i Aigüestortes, amb l'estació d'esquí i muntanya de Baqueira Beret, i el Parc Natural de l'Alt Pirineu. Denominació Unesco, etc. Totes marques de qualitat. Doncs això, un entorn paradisiac. A més tenim **l'edifici, el Refugi Rosta [2]**, del qual ja he parlat abans, testimoni privilegiat de la història aranesa. Tots els grans personatges que van visitar la vall han descansat aquí. Fins i tot ho va fer el rei Alfons XIII el 6 de juliol de 1924. Després..., els tenim a ells...,

els personatges [3]: Maurice Gourdon, Franz Schrader, Eugène Trutat: els grans exploradors i pirineïstes. Luis de León, Alfons XIII, polítics de l'època, Luis Arias, Jorge Jordana, Jesús Serra, empresaris i fundadors de Baqueira Beret, Juli Soler, Lluís Estasen, i tants d'altres grans personatges que han estat hosts del nostre hostel! I finalment, **el relat [4]: el pirineïisme**, que tanca el cercle d'una manera magistral per a la creació d'un equipament patrimonial que expliqui aquesta part de la història amb els fascinants components de la conquesta dels Pirineus, les aventures dels exploradors i el naixement del turisme. Fins i tot podem obrir el debat de qui va ser el primer turista d'Espanya? Ho va ser Maurice Gourdon? Perquè...?

Ara parlem de pirineïisme. El pirineïisme és un moviment cultural de persones que neix al segle XIX per descobrir i conquerir els Pirineus. És un corrent que suma l'activitat esportiva de caminar i ascendir muntanyes

Pic de Montarto. 1873
Fotografia Maurice Gourdon. Col·lecció Pyrenemuseum

Maurice Gourdon visita la Val d'Aran a 1874. Dorm al Refugi Rosta. A la col·lecció del Pyrenemuseum figura el manuscrit de les seves memòries de 60 anys d'explorador. Va visitar assíduament la Val d'Aran entre 1874 i 1885. A 1884 publica el llibre "A travers de l'Aran, itinéraires d'un touriste". Amb ell es pot dir que comença el turisme a la Val d'Aran.

A TRAVERS L'ARAN

ITINÉRAIRES D'UN TOURISTE

PARIS

Maurice COURCIER
Auteur de ses itinéraires
et de ses itinéraires de France.
PARIS
H. CHAMPAGNE et Co, Éditeurs
15, rue de Valenciennes
1884

- Gestió actual des de 1979: Experiència i reconeixement.
- Entorn arquitectònic: edifici històric del **Refugi Rosta** (primer edifici hotel·ler de Salardú i Naut Aran i el més antic de la Vall d'Aran en actiu)
- Nous temps: renovació
- Des. 2010: Inauguració Pyrenemuseum
- Març 2011: reconeixement ICO
- Abril 2011: Pyrenades
- Juny 2011: Sónar
- Abril 2012: Pyrenades + Expo 3D
- Pyrenades 2013-2014-2015
- "Aguestes Montanhes": Film 75'
- Estrena 27 Novembre

amb la investigació científica en camps com la geologia, la cartografia, la botànica, la zoologia, la literatura i l'arqueologia, i amb l'expressió cultural. Els pirineistes, a part de ser l'anteriorment expressat, també eren poetes, escriptors, pintors o fotògrafs. Aquest moviment arriba als Pirineus pel nord; és a dir, per França, atret per les grans estacions termals de Bagnères de Bigorre (per a la zona de Cauterets-Vignemale i Mont Perdut) i de Bagnères de Luchon (per a la zona de Maladetas-Aneto). I aquí apareix per proximitat l'única vall atlàntica del territori espanyol, la Vall d'Aran.

En aquesta època aquests balnearis eren el lloc de referència vacacional de l'aristocràcia europea. També recordem que estem en plena expansió del romanticisme, època en què la passió per la naturalesa exerceix sens dubte una gran influència en els pirineistes. Els més inquietos, travessant serralades, muntanyes i valls, van arribar a la Vall d'Aran. El pirineisme i el turisme és un tema fascinant en què m'allargaria molt; però bé, l'important és que ells van ser els primers turistes, amb ells neix el fenomen del turisme.

Tornem a l'actualitat. Finançament. Aquests són uns temps molt difícils per fer inversions; però és necessari mantenir la locomotora en moviment –ara em refereixo al país– i tots ens hem de moure. I perquè acabi tenint treball tothom, s'ha de generar activitat econòmica i aquesta idea t'ajuda a decidir-te, a *embolicar-te* i a materialitzar el projecte. Els nostres estalvis no eren suficients i ens dirigim al nostre banc, a l'oficina de "La Caixa" a Salardú, on ens concedeixen un crèdit ICO. Les condicions van ser molt positives i a més va ser fàcil, perquè per sort disposàvem d'aval patrimonial. Posteriorment, el març del 2011, l'ICO, va reconèixer el nostre treball com un bon exemple de renovació en l'àmbit

del turisme i la cultura.

Al PyrenMuseu tractem diferents temes: pirineïsmes, fotografia, estereoscòpia i 3D, hostaleria antiga, cartografia pirinenca, neixement del turisme..., i hem escollit com a llengua de comunicació l'aranès, la llengua de la nostra vall, per al coneixement i la difusió entre els visitants. Òbviament hi ha traducció a diferents llengües.

Algú es pot preguntar: com es pot combinar l'activitat tradicional d'hostaleria del Refugi Rosta amb la del PyrenMuseu? La veritat és que s'està combinant molt bé. Els clients de l'hostal, després de desdejunar, passen el dia caminant i gaudint dels racons i paisatges de la vall. Els visitants del museu ho fan en l'horari d'11 a 13.30 h i a la tarda, de 17 a 19 h. A part de les visites, el museu està generant i generarà una gran quantitat d'activitats i productes. Després parlarem de Pyrenades.

El turisme cultural és un sector emergent. Les oportunitats que ofereix la difusió del patrimoni són un factor de desenvolupament en el context d'un model econòmic més diversificat i especialitzat. Els recursos culturals són un element real de creixement econòmic amb una progressiva incidència demostrada i amb l'avantatge de poder-los dirigir a un públic potencial més ampli. Però en aquest moment, el Pirineu i el sector del turisme de muntanya estan entrant en un cercle viciós per la falta de resultats. És en aquest context que des del Refugi Rosta es presenta la visió transdisciplinària i estratègica del PyrenMuseu: *eth Musèu deth *Pirineïsmes e Naisheiment deth Torisme*, amb els seus grans objectius de preservar la memòria del pirineïsmes, transmetre informació i coneixement, i impulsar la creació artística i la producció científica.

Els que ho han visitat ja coneixen la seva autenticitat i singularitat. I també el seu gran potencial per generar activitats amb els

1er Edició 2011

- Pyrenades és un festival al bell mig dels Pirineus.
- Pyrenades són unes jornades sobre pirineïsmes.
- Pyrenades és una manera de passar les vacances de la setmana santa.
- Pyrenades es us espai de trobada i debat.
- Pyrenades es una combinació d'oci i cultura

1er Edició 2011

2ª Edició 2012

Natura
Familia
Pirineïsmes

- Passejades
- Caminades
- Conferències
- Mostra de cinema
- Música
- Exposicions

Francesc Mateu. Intermon Oxfam
La inequitat: Com la riquesa extrema està al focus de la pobresa i la desigualtat
Martí Borda
Sostenibilitat: realitat o quimera

Next time inshallah i Bajo Cero d'Alex Txikon,

Una exposicion interactiva y sorprendente.

Información sobre su itinerancia en www.pyrenades.es

100% recomendada por quienes la han visitado

Un recorregut pels paisatges dels Pirineus de fa cent anys a través de les tècniques de la imatge tridimensional

"Una conseguida combinació de arte, ciencia y técnica". El Segre, abril 2012

contacte amb una natura excepcional i gaudint d'un ampli programa d'activitats gratuïtes que deixen en els participants un record inoblidable de les vacances. Només és necessari reservar allotjament. Ja en portem sis edicions.

La primera edició, el 2011, va tenir un gran acolliment de públic i va plantar les bases d'un festival que és un referent al llarg dels Pirineus. Hem fet un documental sobre el festival que podeu veure a Youtube o Vimeo perquè pugueu conèixer-ho. El pirineisme és el moviment de persones que va iniciar la conquesta i el descobriment dels Pirineus a la fi

diferents grups dels sectors de la cultura i del turisme de muntanya, també en crisi, però amb més possibilitats de recuperació si es va assumint aquest canvi de model que s'aproxima a l'anomenada *societat del coneixement*. Especialment combinades amb programes de senderisme.

En l'actualitat, a part de les visites normals, també fem visites guiades i visites amb sopar de la nostra cuina tradicional, casolana, de fonda antiga, amb productes naturals i en part ecològics. També oferim menú vegetarià i servei de bar amb múltiples possibilitats, des d'esdeveniments per a empreses, aperitius o celebracions diverses. Estem desenvolupant la PyrenShop, la tenda del museu, que tindrà una molt bona presència a la xarxa. Preparem ja el format de les visites escolars i de grups. Fem conferències i participem en fires. Iniciem també la presentació del museu com a espai per a la celebració de reunions, seminaris, convencions d'empresa, etc. Organitzem activitats culturals, com conferències i projeccions. Per Setmana Santa organitzem el festival Pyrenades, una setmana d'activitats, excursions, conferències, debats, projeccions de cinema, actuacions musicals, exposicions, etc. Un complex projecte que organitzem des del PyrenMuseu amb el patrocini de l'ajuntament de Naut Aran i el suport de l'Idapa i del Conselh Generau d'Aran. Pyrenades són unes jornades sobre pirineisme. Pyrenades és un festival al cor dels Pirineus. Pyrenades és una manera de passar la Setmana Santa amb la família i els amics, en

del s. XIX. Amb Pyrenades es pot sentir aquell esperit naturalista i aventurer.

A Pyrenades es debaten grans temes importants de la faceta científica del pirineisme, com la literatura, l'evolució de la fotografia, l'efecte del canvi climàtic en les glaceres del Pirineus, les exploracions al segle XXI, etc. (consulteu la web). I tot això combinat també amb un esperit esportiu i lúdic. La segona edició, el 2012, que va ser un gran èxit, va anar acompanyada de la presentació de l'exposició *Els Pirineus en profunditat: fotografia estereoscòpica i 3D*, produïda i creada per nosaltres. Una sorprenent exposició que permet comprendre l'essència i l'origen del 3D. Consulteu-ne la informació al web de Pyrenades.es.

Untempsdesprés, l'acceptació i el reconeixement per part del públic són extraordinaris. El museu encanta. I aquesta és la paraula màgica que certifica l'èxit i que ens omple de satisfacció per rebre les felicitacions de tots els visitants. "Espectacular". "Situa el Pirineisme tan alt com es mereix". "Gràcies". "Una expressió d'amor als nostres muntanyes". "Felicitats de tot cor". "Documentació rica i espai viu: per a molts anys!". "Enhorabona per aquesta excel·lent iniciativa: No podem perdre mai la perspectiva històrica d'on venim, això ens ajudarà a saber on volem anar". "El món el mouen les bones idees ... Un llegat a la Vall d'Aran de la gent que l'estima". "Visqui el Refugi Rosta, mai deixa de sorprendre'm". "Llarga vida al PyrenMuseu: Viu i autèntic, tot està allí per continuar la història dels Pirineus".

Aquestes són algunes de les expressions que els visitants han escrit en el llibre del museu. A tots ells, aprofito l'ocasió per donar-los les gràcies. A ells i a tots els que ens ajuden a difondre-ho.

Recentment hem produït un film: el documental *Aguestes Montanhes* sobre la importància i l'efecte de l'arribada dels esquís a la Vall d'Aran fins a la fundació de l'estació d'esquí de Baqueira Beret. Un projecte molt complex, un homenatge a les persones forjadores de la història, un mosaic preciós. Us la recomano. Compreu-nos el DVD, encara estem pagant el projecte!

Mapa Pirineus centrals. 3/6. Fulla Val d'Aran. 1878-1890
Franz Schrader. Col·lecció PyrenMuseu

Altamira: trenta mil anys de històries
José Antonio Lasheras
Les plantes i els seus usos. Introducció a l'etnobotànica pirinenca
Teresa Garnatje, Joan Vallès
Glacial Balance, Ethan Steinman.

China Jam - Estrena a l'estat
Confèrència i presentació de Nico Favresse

The Expedition to the End of the World
de Michael Haslund

Original Mute Crooners avec Edit
presentant: Film Blanc. Music & Vj ing

Tot lo dia pel cap de Coronas
Oriol Baró.

Rescats en muntanya, bombers
d'Aràn

Horticultura ecològica de
muntanya
Neus Vinyals

Mostra de fillografia històrica de
Baqueira

Valley uprising Peter Mortimer i
Nick Rosen

Pel·lícula documental al voltant de la Vall d'Aran, l'esquí i els 50 anys de Baguiera, narrada per les persones.
62 entrevistes - +/-100 hores de gravació

Gran recull d'arxivi documental

Durada de 75'

Dirigida i guió, Ivó Vinuesa

Patrocinada per l'Ajuntament de Naut Aran

Estrena el 27 de novembre 2015. Salardú

Us he parlat en uns termes molt empresarials encara que crec que no he pogut ocultar la nostra passió per la muntanya, la natura, la Vall d'Aran i els Pirineus. A més, m'adono que molts dels projectes ja us els he comentat.

Quant al futur, ara mateix, el nostre principal objectiu és trobar *partners* que ens ajudin en la divulgació del museu i del pirineisme com ho són els mitjans de comunicació perquè en parlin. També necessitem que clubs, agències, guies, etc. estructurin programes i activitats comptant amb el museu.

Finalment, busquem *un soci* per fer equip i

poder explotar degudament totes les possibilitats de la secció de restauració. Algú que s'impliqui a evolucionar la cuina. El nostre caràcter, coneixement i capacitat autodidacta han imprès al museu un segell professional. El PyrenMuseu és una empresa nounada amb gran potencial de creixement; però ha de portar-se des d'òptiques de coneixement acadèmic d'empresa i d'això, ara mateix, en manquem. D'esperit pirineista ens en sobra, però el segle XXI l'has d'afrontar amb la combinació precisa d'imaginació i llicenciatura.

Visiteu la Vall d'Aran, visiteu el PyrenMuseu... "La Vall d'Aran fa somiar un poeta i entusiasmar un artista." Aquestes són paraules de Maurice Gourdon en un dels seus llibres publicat el 1890. En el fons documental del museu posseïm el manuscrit de les seves memòries de seixanta anys de muntanyenc i explorador i d'un àlbum personal de les seves fotografies [de Maurice Gourdon]. Documents únics i irrepetibles al costat d'un extens fons gràfic i documental: fotografies, cartells, mapes, eines, objectes, útils, instruments, màquines, mobles, robes, documents, fullets, revistes, guies, llibres de diferents èpoques relacionats amb el pirineisme, el turisme i l'hostaleria antiga a la Vall d'Aran.

Quan visitar-ho? La Vall d'Aran no té una millor època per visitar-la. L'important és venir-hi amb ànim de sentir-la i gaudir-la. Cada estació té la seva màgia i encant, que sedueix el visitant que ve amb ànim de gaudir dels nostres paisatges. Fins i tot nevant o plovent et pots quedar embadalit contemplant un rierol, una gota lliscant per una fulla, una salamandra creuant-se en el teu camí, un remolí... El més important és *voler* estar bé... L'estiu i l'hivern són, diguem-ne, més *comercials*. La primavera i la tardor són una delícia. Jo em quedo amb aquestes dues estacions.

Moltes gràcies.

Refugi Rosta. Gîte-Fonda-Museu.

PyrenMuseu. *Pirineisme i neixement del turisme a la Val d'Aran.

Plaça Major, 3 ~ C-28 km 33 - 25598 - Salardú · Val d'Aran

Tel. 00 34 973 645 308

www.refugirosta.com - refugirosta@gmail.com

www.pyrenmuseu.com - pyrenmuseu@gmail.com

www.pyrenades.es